

PODKARPACKI

GŁOS LASU

ZASOBY MARTWEGO DREWNA

– faktycznie za małe?

POLSKIE TOWARZYSTWO LEŚNE

O TURYSTYCE

LEŚNE BIEGANIE NA NARTACH

„LEŚNY” HARASYMOWICZ

Szanowni Czytelnicy,

Tematyka leśna nie schodzi z łamów prasy codziennej, wciąż podtrzymywana motywem rzekomej prywatyzacji lasów. W utarczках dziennikarzy i polityków wyciągane są różne aspekty naszej działalności, często przedstawiane w negatywnym świetle. Na pewno wiele w tym skierowanej do leśników niezasłużonej krytyki, dającej powody do rozżalenia czy frustracji. Dawno nie doświadczaliśmy skutków tak negatywnej kampanii i dawno już nie byliśmy w orbicie politycznych zawirowań. Im częściej stajemy się przedmiotem ataków czy insynuacji, tym więcej musimy od siebie wymagać, nie dając się jednocześnie używać w roli instrumentu politycznych działań.

Nie zapominajmy jednak, że żyjemy w określonej rzeczywistości i przestrzeni społecznej, że interes lasu jest nadrzędną wartością, że nasza organizacja w tym roku obchodzi 90-lecie swego powstania. To zobowiązuje, ale daje też oczywistą motywację, by zachować dystans do kwestii o drugorzędnych, czy też chwilowym znaczeniu.

Dlatego zwracam się do Koleżanek i Kolegów o zachowanie w tym względzie umiaru wynikającego z pragmatyki naszej służby. W tych trudnych chwilach musimy skupić się na kwestiach podstawowych dla gospodarki leśnej, które coraz trudniej godzić z rosnącymi wymogami ochrony przyrody.

EDWARD BALWIERCZAK
DYREKTOR RDLP W KROŚNIE

Spis treści

03 | AKTUALNOŚCI

„Leśny”
Harasymowicz

Konik polski na
monetach NBP

04 | OCHRONA PRZYRODY

Zasoby martwego
drewna – faktycznie
za małe?

06 | ORGANIZACJE

Polskie Towarzystwo
Leśne o turystyce

07 | SPORT

Leśne bieganie na
nartach

08 | KULTURA

Wieczór leśnych ludzi

Wiosenne kwiaty
w obiektywie Marcina
Sceliny

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie

„GŁOS LASU RDLP
W KROŚNIE” JEST
DODATKIEM REGIONALNYM
DO MAGAZYNU „GŁOS
LASU” WYDAWANEGO
PRZEZ CENTRUM
INFORMACYJNE LASÓW
PAŃSTWOWYCH

REDAKTOR PROWADZĄCY:
Edward Marszałek

ADRES REDAKCJI:
Biuro RDLP w Krośnie
ul. Bieszczadzka 2
38-400 Krosno
tel: (013) 43 73 911
informacja@krosno.lasy.gov.pl
www.krosno.lasy.gov.pl

SKŁAD:

Wydawnictwo RUTHENUS
Katarzyna Chochotek
www.ruthenus.pl

PROJEKT:

Novimedia Content Publishing
www.novimedia.pl

DRUK:

Zakłady graficzne MOMAG S.A.

OKŁADKA

Fot. M. Scelina

KALENDARZ IMPREZ ZWIĄZANYCH Z 90-LECIEM LASÓW PAŃSTWOWYCH NA TERENIE RDLP W KROŚNIE

26 marca – promocja tomiku wierszy Jerzego Harasymowicza „Wszystkie wiersze są w bukach” – Międzynarodowy Dzień Lasów. Krośnieńska Biblioteka Publiczna,

12-14 czerwca – odsłonięcie pomnika dyrektora Adama Loreta w Jaśle. Współorganizatorzy: RDLP w Krośnie i PTL Oddział w Krośnie,

11 maja – Pielgrzymka Leśników – Ostrowy Tuszowskie,

30 maja – Regionalne Święto Lasu – Kolbuszowa,

9 sierpnia – VIII Dzień Żubra – Lutowska,

24-26 września – „90 lat Lasów Państwowych” – krajowa konferencja SITLiD – Polańczyk.

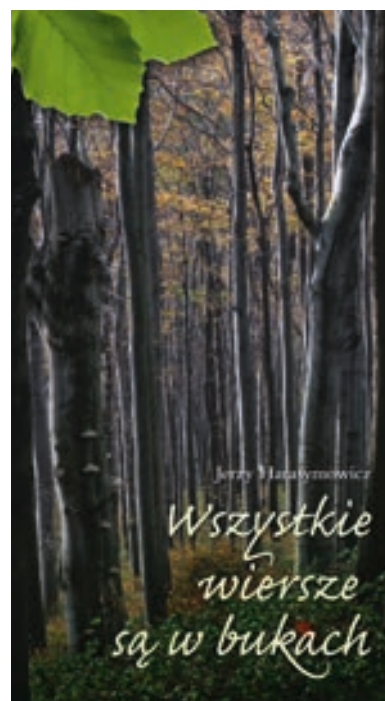

Jerzy Harasymowicz (stoi bez czapki) jako uczeń Gimnazjum Leśnego w Limanowej.
Arch. M. Harasymowicz

„Wszystkie wiersze są w bukach” to tytuł tomiku poezji Jerzego Harasymowicza, który ukazał się w marcu tego roku nakładem Wydawnictwa Ruthenus. Znalazły się w nim utwory o tematyce leśnej, inspirowane przyrodą Karpat. Publikacja powstała z inicjatywy leśników w roku 90-lecia Lasów Państwowych, podkreślając znaczenie polskiego lasu w kulturze narodowej i walory naszych zasobów leśnych, stanowiące inspirację dla najznakomitszych twórców.

Jerzy Harasymowicz miał nie tylko wrodzoną wrażliwość na las, ale też fachową o nim wiedzę, zdobytą w trakcie nauki w Gimnazjum Leśnym w Limanowej i Technikum Leśnym w Ojcowie. Okazuje się jednak, że wśród ponad 50 tomików tego autora trudno znaleźć taki, który byłby w całości inspirowany lasem.

Poeta zmarł 21 sierpnia 1999 roku. Jego prochy zostały rozrzucone nad Bieszczadami a na Przełęczy Wyżnej stanął pomnik. Harasymowicz ma w Bieszczadach rów-

nież żywe pomniki, jak choćby „Biesiady harasymowiczowskie” organizowane co roku przez harcerzy Hufca ZHP Ziemia Sanocka w stolicy „Berdo” w Myczkowcach. Jesienią w Komańczy odbywają się „Harasymiady”, organizowane przez Gminną Bibliotekę Publiczną im. Jerzego Harasymowicza przy udziale miejscowego nadleśnictwa.

EDWARD MARSZAŁEK

Konik polski na monetach NBP

27 lutego w Nadleśnictwie Tuszyma odbyła się promocja monet z wizerunkiem koników polskich, wyemitowanych przez Narodowy Bank Polski. Miedzionikłowa obiegowa dwuzłotówka i kolekcjonerskie srebrne 20 złotych, to ostatnie z serii monet „Zwierzęta świata”. Pamiątkowe egzemplarze numizmatów trafiły do izby edukacyjnej nadleśnictwa jako dar NBP.

Wielkim zainteresowaniem cieszył się punkt wymiany monet okolicznościowych zorganizowany tego dnia przez bankowców z rzeszowskiego oddziału NBP

w pomieszczeniach nadleśnictwa. Każdy mógł stać się posiadaczem monet nie tylko z wizerunkami zwierząt, ale też z innych, emitowanych wcześniej serii.

Po części oficjalnej, podczas której zaprezentowano najnowsze numizmaty, uczestnicy spotkania przejechali do leśnictwa Sokole, gdzie w zagrodzie przebywa tabun koników polskich hodowanych przez leśników tuszyńskich od 19 lat. „Konik polski, jaki jest”, każdy mógł zobaczyć osobiście.

EDM

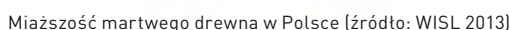
A photograph of a forest floor. In the foreground, there is a large, moss-covered log or branch, representing dead wood. Behind it, various green plants and small purple flowers are growing. The background is slightly blurred, showing more of the forest. The text 'Zasoby martwego drewna – faktycznie za małe?' is overlaid on the image in a large, bold, black serif font.

**Zasoby martwego drewna
– faktycznie za małe?**

Równie dyskusyjne jest przyjęcie sposobów inwentaryzacji martwego drewna oraz określenie proporcji parametrów jakościowych i wymiarowych, wyrażonych np. stopniem rozkładu oraz minimalną grubością. Trudności te piętrzą się zwłaszcza na etapie sporządzania planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, w których to ocena ilości i jakości drewna martwego dokonywana jest na poziomie „eksperskim” przez wykonawców planów, dostosowujących pożądany rozmiar martwego drewna do ekologicznych wymagań gatunków, niekiedy niszowych, będących przedmiotem ochrony na tychże obszarach. Sytuacja ta rodzi wiele wątpliwości i nieporozumień, zwłaszcza w odniesieniu do stosowanych sposobów reprezentatywnego pomiaru miąższości, wielkości próby, subiektywnego

Rozmiar miąższościowy zainwentaryzowanego martwego drewna jest niebagatelny, gdyż odpowiada 25% przeciętnego rocznego etatu pozyskania dla wszystkich

Jest to również efekt prowadzonej przez leśników zrównoważonej gospodarki leśnej, w ramach której przestrzegane są zasady oraz stosowane praktyki pozostawiania „martwych” drzew w lesie. Ich rezerwar stanowią pozostawiane w procesie odnowienia pożądane elementy nowego drzewostanu, tj. cenne fragmenty stabilnych kęp gatunków głównych, domieszkowych i biocenotycznych, pełniące funkcję nasienników przestoje, a także drzewa dziuplaste oraz drzewa o charakterze drzew pomnikowych. Zgodnie z obowiązującymi Zasadami Hodowli Lasu (ZHL 2012) przy wykonywaniu selekcyjnych zabiegów pielęgnacyjnych w lesie pozostawia się tzw. drzewa pożyteczne, do których zalicza się m.in. drzewa dziuplaste i obumarłe. Egzekwowana jest również zasada stosowania rębni zupełnych z pozostawianiem fragmentów starodrzewu wraz z nienaruszonymi warstwami dolnymi na

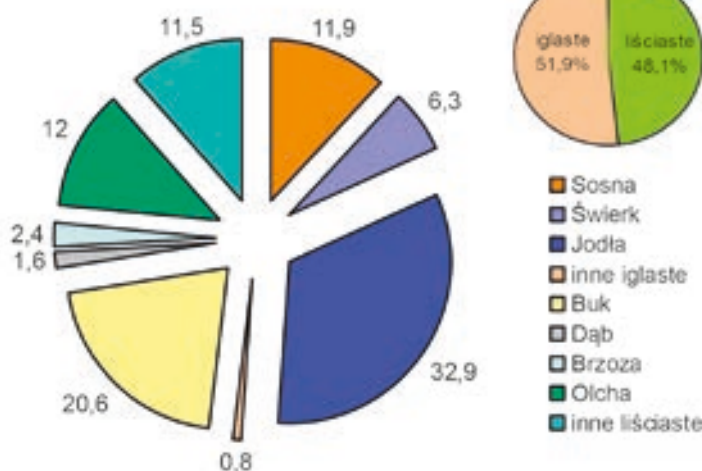
powierzchni do 5% powierzchni manipulacyjnej pasa zrębowego, strefy lub smugi, aż do naturalnego ich rozpadu. W wielofunkcyjnych lasach ochronnych na etapie tworzenia planu urządzenia lasu promowane są modyfikacje zasad przyjętych dla lasów gospodarczych związane z zamianą rębni zupełnych na złożone, wydłużaniem okresu odnowienia w rębniach częściowych, pozostawianiem kęp starodrzewu po cięciu uprzątającym oraz nie stosowaniem rębni w strefach źródłkowych i przypotokowych.

Wśród drzew iglastych (stojących i leżących) pozostawianych do naturalnej śmierci w lasach nadleśnictw krośnieńskich RDLP nieprzypadkowo dominuje osiągająca osobliwe parametry jodła pospolita (32,9%), natomiast wśród drzew liściastych buk zwyczajny (20,6%). Udział gatunków iglastych i liściastych w miąższości drzew martwych jest do siebie zbliżony (52:48).

Warto przytoczyć również wyniki inwentaryzacji zasobów martwego drewna jakie wykonywane są w ramach prac taksacyjnych nad sporządzanymi od 2012 roku planami urządzenia lasu. (IUL, cz. 1, 2012 r.). Wykonywane pomiary zasadniczo opierają się o uproszczone zasady obowiązujące w WISL. Różnią się natomiast liczbą powierzchni, na jakich są wykonywane. Zgodnie z IUL martwe drewno inwentaryzuje się na co dziesiątej powierzchni kołowej. W warunkach nadleśnictw jest to od ok. 150 do 400 prób, w zależności od powierzchni nadleśnictwa oraz zróżnicowania składu gatunkowego drzewostanów i ich budowy pionowej. Zgodnie z instrukcją udział drewna martwego zestawia się obrębami leśnymi z podziałem na drewno stojące i leżące w typach siedliskowych lasu z podaniem procentu udziału drewna martwego w stosunku do ogólnej miąższości drzewostanu.

Porównując zamieszczone w tabeli precyzyjne wyniki otrzymane dla nadleśnictw z raportem WISL, należy przyznać, że średnia wartość dla RDLP w Krośnie – 18,2 m³/ha, jest wartością realną, możliwą do osiągnięcia. Widać również, że problem niskich ilości martwego drewna w obszarach o wysokim zaludnieniu oraz „gospodarskiej kulturze” miejscowej ludności, w myśl rygorystycznych założeń planowania zabiegów ochronnych na obszarach Natura 2000 jest nieunikniony i będzie wymagał zmierzania się z wypra-

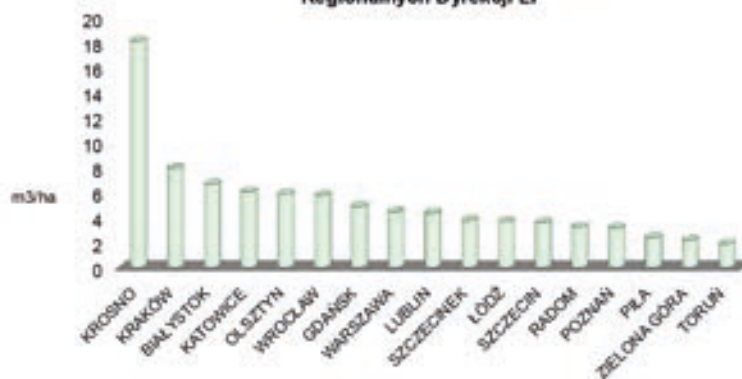
Struktura gatunkowa martwego drewna w RDLP Krosno (procent miąższości)

Zasoby martwego drewna określone w pracach taksacyjnych nad nowymi planami urządzenia lasu

Nadleśnictwo	Kategoria	Martwe drewno	Martwe drewno w stosunku do miąższości ogólnej drzewostanów
		m3/ha	%
Narol	nizinne	0,2	0,10
Tuszyn		0,4	0,14
Mielec		0,8	0,30
Kańczuga	wyżynne	1,5	0,47
Strzyżów		7,0	1,90
Łutowiska	górskie	20,9	7,86
Stuposiany		28,5	8,45

Ilość drewna martwego w m3/ha według Regionalnych Dyrekcji LP

cowaniem racjonalnego sposobu zmierzającego do poprawy tego stanu rzeczy, przy założeniu, że powinien to być proces przemyślany i długofalowy. Życzeniem natomiast pozostaje, by plany sporządzane dla obszarów Natura 2000, których ustalenia będą wiążące na etapie sporządzania pul, oparte były o metody inwentaryzacji martwego drewna, przynajmniej dorównujące tej, stosowanej przez Lasy Państwowe.

Na koniec przychodzi mi tylko na myśl spostrzeżenie zdumionego własnym

odkryciem eksperta, sporządzającego plan zadań ochronnych dla jednego z górskich nadleśnictw obfitującego w martwe drewno, który stwierdził, że właściwy stan siedliska przyrodniczego wystąpił jedynie w wyłączonych od lat z zabiegów łęgach, gdzie wskutek choroby jesionów doszło do rozpadu drzewostanów... Z drugiej strony trudno nie zgodzić się z myślą że „las, który nie ma martwych drzew jest chory”.

ANDRZEJ NOWAKOWSKI

Ognisko przy nowej wiacie w Rabem

Na sali obrad

Uchonorowani odznakami PTL

Zwiedzanie bazy wypału węgla

Polskie Towarzystwo Leśne o turystyce

W dniach 30-31 stycznia 2014 r. w Ośrodku Natura Park w Stężnicy odbyło się Seminarium „Lasy dla turystyki” połączone z walnym zebraniem delegatów kół Polskiego Towarzystwa Leśnego Oddziału w Krośnie. Pierwszego dnia seminarium uczestnicy spotkania zapoznali się z atrakcjami turystycznymi Nadleśnictwa Baligród i sposobami ich udostępnienia. W trakcie objazdu terenowego zaprezentowano również pozostałości po progach rumoszowych w dolinie Kołonic, niegdyś będącej przykładem zabudowy górskich potoków, a także budowlę małej retencji górskiej wykonywane przez nadleśnictwo obecnie. Widoczny w zimowej szacie był także rezerwat „Gołoborze” oraz dymiące retorty. Wizyta w bazie wypału węgla drzewnego pozwoliła na zapoznanie się z tą technologią, funkcjonującą już jedynie w Bieszczadach. Punktem kulminacyjnym pierwszego dnia było ognisko przy nowo wybudowanej wiacie turystycznej w dolinie Rabskiego Potoku.

Dzień kolejny to część merytoryczna seminarium „Lasy dla turystyki”, podczas którego referaty na temat turystycznych funkcji lasu wygłosili nadleśniczowie: Wojciech Głuszko (Baligród), Bartłomiej Peret (Kolbuszowa), Jan Mazur (Stuposiany).

W dalszej części spotkania odbyło się walne zebranie delegatów kół zakładowych PTL Oddziału Krosno, podczas którego wysłuchano sprawozdania przewodniczącego ZO kol. Marka Mareckiego z działalności od czasu ostatniego zjazdu w grudniu 2012 r. w Jarosławiu, odczy-

tano protokół Komisji Rewizyjnej. Potem nastąpił wybór delegatów na 114 Zjazd Krajowy Delegatów PTL, który odbędzie się na przełomie sierpnia i września na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze. W tajnym głosowaniu zdecydowano, że oddział krośnieński PTL będą reprezentować koleżanki i koledzy: Maria Szkutnik, Iwona Czerwień, Maria Zuch, Bartłomiej Peret, Eryk Maziarski, Jan Podraza, Marek Szczur, Tomasz Masłowski, Dariusz Żurek i Janusz Dejnia.

W trakcie dyskusji zobowiązano zarząd oddziału do zajęcia stanowiska w sprawie nowelizacji ustawy o lasach, a w szczególności do przewidzianych w ustawie wpłat do budżetu państwa kwot, które mogą zaburzyć gospodarkę w Lasach Państwowych w najbliższych latach. Głosem w dyskusji była również propozycja wydania wspólnie ze Stowarzyszeniem Inżynierów Techników Leśnictwa i Drzewnictwa leśnego śpiewnika. Wśród przyjętych wniosków znalazła się propozycja powiększenia LKP „Lasy Bieszczadzkie” o inne nadleśnictwa z tego terenu realizujące już w praktyce zadania przypisywane LKP-om.

Spotkanie zwieńczyła dekoracja honorowymi odznakami Polskiego Towarzystwa Leśnego. Odznaki otrzymali: kolega Roman Marciak - Złotą Odznaką Honorową oraz koleżanka Lucyna Woźniak i koledzy: Robert Furdyna, Kazimierz Nózka, Grzegorz Rydzik - Srebrną Odznaką Honorową.

JANUSZ DEJNIAK
SEKRETARZ ZO PTL W KROŚNIE

Leśne bieganie na nartach

Ślady nart krzyżowały się ze sznurami wilczych tropów. Fot. EDM

„TROPEM WILKA”

W sobotę 1 lutego odbyła się pierwsza edycja biegu narciarskiego „Tropem Wilka”, którego głównym organizatorem było Nadleśnictwo Cisna wraz ze Stowarzyszeniem Rozwoju Wetliny i Okolic oraz Grupą Bieszczadzką GOPR.

Na stokówce w Smereku stawilo się prawie 100 zawodników, którzy rywalizowali na dystansach 3 i 10 km. W kategorii kobiet zwyciężyła Ilona Doliwa z Lutowisk, przed Jagodą Bryk z Cisnej i Agatą Lenkiewicz-Bardzińską z Nadleśnictwa Lutowiska. Najlepszym wśród panów okazał się Robert Glen z Jedlicza, który osiągnąwszy znakomity czas 30 minut 54,63 sek., wyprzedził Piotra Szczygła (RDLP Lublin) i Jacka Habrata (RDLP Krosno).

Liderem klasyfikacji leśników został Piotr Szczygieł przed Jackiem Habratem i Teodorem Fursem (Nadl. Baligród). Najlepsza z leśniczek Agata Lenkiewicz-Bardzińska przed Katarzyną Szczerbicką (obie Nadl. Lutowiska).

Zwycięzcy otrzymali puchary, dyplomy i nagrody, zaś każdy z uczestników miał szansę wylosować dodatkowe nagrody ufundowane przez firmę DISTEIN, które wręczał jej dyrektor Handlowy Artur Kurz.

Patronat honorowy nad imprezą sprawował Edward Balwierczak, dyrektor RDLP w Krośnie.

Bieg „Tropem Wilka” – podium mężczyzn z kategorii open. Fot. EDM

Start Biegu Lotników. Fot. Łukasz Dziuban

BIEG LOTNIKÓW

Nazajutrz w Ustjanowej Górnej odbył się 27. Bieszczadzki Bieg Lotników, w którym ścigało się blisko 200 narciarzy, w tym również kilkunastu leśników.

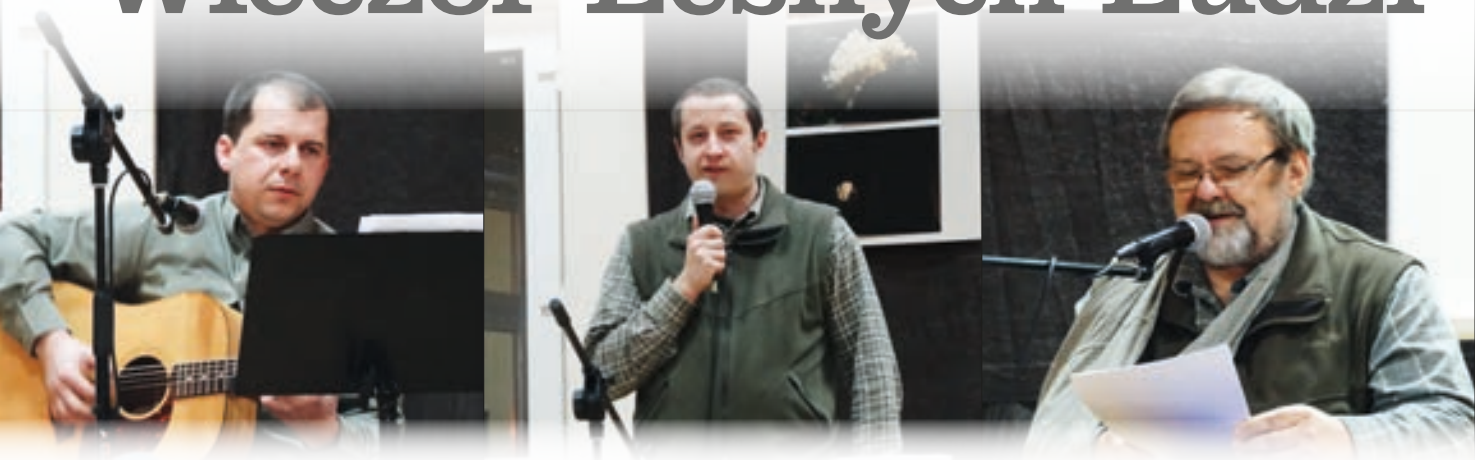
W biegu głównym kobiet na dystansie 7,5 km pierwszą linię mety minęła Katarzyna Szczerbicka ze Smolnika, a na koronnym dystansie 15 km mężczyzn wśród leśników najlepszy okazał się Jan

Łacek z Jaworzynki przed Jackiem Habratem z RDLP Krosno i Jackiem Kranzem Jr. reprezentującym Wołosate.

Niestety, z uwagi na brak śniegu, nie doszedł do skutku planowany na 22 lutego II Bieg Tropem Żubra w Muczmem.

EDWARD MARSZAŁEK

Wieczór Leśnych Ludzi

Od lewej: Wojciech Głuszko, Marcin Scelina, Roman Zielonka

Na ostatni dzień stycznia w Cisnej, czyli pierwsze spotkanie w ramach „Wieczoru Leśnych Ludzi” czekał każdy. Impreza odbyła się w Gminnym Centrum Kultury i Edukacji Ekologicznej, a zaproszeni jako gwiazdy „leśni ludzie”, przyciągnęli do Galerii „Przy Pętli” tłumy gości.

Głównym punktem wieczoru był wernisaż wystawy fotograficznej leśników pracujących w Nadleśnictwie Baligród – małżeństwa Ewy i Marcina Scelinów. Ich wspaniałe zdjęcia, ukazujące piękno bieszczadzkiej przyrody przyozdobiły ściany galerii. Ale zanim odwiedzający wystawę

goście zaczęli podziwiać cudowne krajobrazy, czy wspaniałe rośliny bieszczadzskich lasów, czekały na nich inne atrakcje. Piękne wiersze autorstwa Romana Zielonki, zastępcy nadleśniczego Nadleśnictwa Cisna, zachwyciły widownię. Nie mniej szczy apłauz wzbudziły ballady nadleśniczego Nadleśnictwa Baligród, Wojciecha Głuszko, cudownie wyśpiewane i wygrane przez niego samego na gitarze. Największe uznanie zdobyło jednak niebanalne wykonanie wierszy Romana Zielonki oraz Kazimierza Nózki w aranżacji Wojciecha Głuszko. Na pewno w każdym słuchaczu te niezwykle utwory zasiały ziarno miło-

ści do Bieszczadów (o ile jeszcze nie kiełkowało). Po wysłuchaniu recytalu można było się oddać podziwianiu zdjęć. Autorzy chętnie odpowiadali na pytania dotyczące okoliczności powstania fotografii oraz techniczne szczegóły ujęć. Wernisaż przyciągnął pełną salę widzów, a dużą część z nich stanowili zawodnicy zaplanowanego na dzień następny biegu narciarskiego „Tropem Wilka”. To pierwsze spotkanie w ramach „Wieczoru Leśnych Ludzi”, ale na pewno nie ostatnie...

TEKST I ZDJĘCIA: MATEUSZ ŚWIERCZYŃSKI

Wiosenne kwiaty w obiektywie Marcina Sceliny

